

κόλπος

Εισαγωγή

Μιλάμε πολλές φορές στα υπογλώσσια για περιεργες λέξεις σημαντικές, δυσήμαντες, ασήμαντες. Η σημαερινή είναι πολυσήμαντη.

Σημασία

Ο κόλπος (ανατομία 1)

Ο κν. **κόρφος** Το τμήμα από την βάση του λαιμού μέχρι τη μέση.

Πρβλ. Φράσεις «**φτύσε στον κορφο σου**»¹ και «τι φίδι έκρυβα στον κόρφο μου».

Συνεκδοχικά κόλπος σημαίνει την αγκάλη, την αγκαλιά.

Πρβλ. Το εκκλησιαστικό της Νεκρώσιμης Ακολουθίας: «έν σκηναίς δικαίων τάξαι, εν **κόλποις Αβραάμ** αναπαύσαι και μετά αγίων συναριθμήσαι».

Ο Κώστας Βάρναλης αυτό εννοεί στην «Μπαλάντα του κυρ-Μέντιου» λέγοντας :

κι' ψυχή μου θε να δράμει
στη ζεστή αγκαλιά τ' Αβράμη
τ' ασπρα τ' αχερένια του
να φιλάει τα γένεια του.

Ο κόλπος (ανατομία 2)

Το γυναικείο αιδοίο, ο κολεός, το μουνί.

Το πράγμα, το τετοιο, το κουτι (κατ' ευφημισμόν)

ΑΡΧΑΙΑ ΣΥΝΩΝΥΜΑ για το αιδοίο

Βληχώ²
Δελφύς
Επίσιον
Εσχάρα
Εχίνος
Ίππος
Κέλης³
Κήπος
Κτείς
Κύσος
Κύστη & κύστος
Σύκον⁴
Χοίρος

¹ Φράση που χρησιμοποιούσαν και στην αρχαιότητα. Τη συναντάμε στον Θεόκριτο (300 π.Χ.) 6.39: «ὡς μη βασκανθῶ δε, τρίς εις ἐμόν ἔπτυσσα κόλπον»

² Καλονίκη: καὶ νῆ Δία κομψότατα τὴν βληχῶ γε παρατετιμένη. Αριστοφάνης Λυσιστράτη 86

³ Κέλης (Ευστάθιος 153β. 34.)

⁴ . Ισως από αυτή την σημασία ο συκοφάντης = ο/η δεικνύων/δεικνύουσα το σύκον = ο αναίσχυντος.

Σύνθετα

Κολπισμός ή κολεοσπασμός

Κολποραφή (χειρουργική αποκατάσταση του χαλαρωμένου κόλπου, του κολεου, επέμβαση διάφορος της παρθενοραφής που αφορά τόν υμένα).

Ενδοκολπικός/η επιθ. Κυριως για χρήση φαρμάκων, υποθέτων πλύσεων κλπ. Μάλλον ατυχής ορος αφού μόνον το ένδον (μέσα) μπορεί να ισχύει. Ορθότερο: κολπικός

Κολποδιαστολέας< κολπος + διαστολή. Δισκελες εξαρτημα που διαστέλει τον κολπο για εξέταση.

Ο κόλπος (ιατρική)

Καταπληξία, κατάρρευση, shock – collapsus.

Φράση: του ήρθε κόλπος ή νταμπλάς⁵

Ο κολπος (Ενδυματολογία)

Η τσέπη, το μεσα μέρος του ενδύματος, ο κόρφος.

Απο εδώ καθε τι που χωράει στην τσέπη: εγκόλπιον.

Ετσι προεκυψε το ρημα εγκολπώνωμαι που σημαίνει βάζω στην τσέπη μου και μεταφορικά υιοθετώ ιδεες και αποψεις, κατανοώ. Τα εγκολπώματα

Συνωνυμα

Τσέπη

Απο το Τουρκικό ser (προφ. τζέπ). Υποκοριστικό: Τσεπάκι

Φράσεις:

Τον έχει στο τσεπάκι του: τον έχει ως υποχείριο.

Το πληρωσε απο τήν τσέπη του: εξ ιδίων.

Οσο σηκώνει η τσέπη του: Οσο του επιτρεπουν τα οικομικά του

Δεν θα μου κάνεις κουμάντο στην τσέπη μου: Δεν θα έλεγχεις τα οιονομικά μου.

Είμαστε μια τσέπη: Εχουμε κοινή διαχείριση των οικονομικών. Συνήθως για αντρόγυνα (ο άνδρας γεμιζει και η γυναίκα αδειάζει την κοινή τσέπη).

Περσίκιον

Ή Περσικι (Μεσαιωνικό).

⁵ Το ορθο είναι νταμπλάς από το τουρκικό damla που σημαίνει καταπληξία, paralytic stroke και όχι από το tabla < μες. Ελλ. Τάβλα που παροξύνεται κι'όλα. Το τάβλα < λατ. Tabula > τάβλι, ταμπέλα [145.339]

Απλώνω εις το περσίκιν μου, γυρεύω το πουγκίν μου,
δια στάμενον⁶ το ψηλαφώ, κι' αυτό γέμει χαρτία.⁷

Η λέξη “περσίκιν” που συναντάται σε βυζαντινά κείμενα, σημαίνει, μεταξύ άλλων, “τσέπη”, δηλαδή μια από τις πολλές σημασίες των αραβικών “jayb” ή “jaib”. Προφανώς απο την Περσία.

Ο κόλπος (γεωγραφία)

Γεωγραφικός όρος: σημαίνει την πεταλοειδή θαλάσσια περιοχή που εισερχεται σε ένα τμήμα γης.

Πρβλ. Ο Σαρωνικός κόλπος, ο πόλεμος του [Περσικού] κόλπου

Ανάλογο: ο όρμος.

Συνώνυμα: κόρφος, [φυσικό] λιμάνι

Αντίθετο: ακρωτήριο, χερσόνησος

Το κόλπο

Τέχνασμα, συμπαιγνία με σκοπό την εξαπάτηση του άλλου.

Εγκυκλοπαιδικά

Στο πληθυντικό τα **κόλπα της δουλειάς** σημαίνουν τις ειδικές τεχνικές του επαγγέλματος.

Γνωστά επίσης τα ταχυδακτυλουργικά κόλπα.

Φρασεις

Μη μου κανεις κόλπα (παρελκυστικές τεχνικές και ενέργειες)

Είναι μεσ' το κόλπο και ο Χ. (συμμετέχει σε συμπαιγνία).

Ετυμολογία

Απο το Ιταλικό Colpo=κτύπημα (πρβλ. Αγγλ. Stroke)

It. Colpo di Stato: Πραξικόπημα, Colpo d' occhio: κτύπημα του ματιού, εν ριπή οφθαλμού.

Παράγωγα

Κολπατζής: άτομο που συνηθίζει να κάνει κόλπα

⁶ Ιστάμενον = τρέχον νόμισμα.

⁷ βλ. 305, ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Α - ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ, Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, ΔΩΔΩΝΗ, Πτωχοπρόδρομος Προδρομικά ποιήματα (1-144) στ. 33-34

Λαϊκό Τραγούδι

Μη μου κάνεις κόλπα που τα ξέρω
Ξερείς πως κοντα σου υποφέρω.

Βαλθηκες να με τρελάνεις
με τα κόλπα που μου κάνεις

Δυό Μεμέτια τα καημένα
Μεσ'το κόλπο ηταν μπλεγμένα.

Το βαπορι απ'την Περσία – Β. Τσιτσάνη.

Συνώνυμα:

Τρύκ, απάτη, δολιότητα, ματσαράγκα, λαμογιά, λουμπινιά, ταχυδακτυλουργία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

160 Φάιδων Κουκουλές – Βυζαντινών Βίος και πολιτισμός -Τομ. Β-Παπαζήσης

216 Ευάγγελος Παπαζαχαρίου - Λεξικό της Πιάτσας - Αργκό – ΚΑΚΤΟΣ

261 Ι. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ - ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ - ΦΟΙΝΙΞ – 1972

300 Δ. Δημητράκος -Μέγα Λεξικόν ολης της Ελληνικής γλώσσης –ΔΟΜΗ

305, ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Α - ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ, Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, ΔΩΔΩΝΗ, Πτωχοπρόδρομος
Προδρομικά ποιήματα (1-144) στ. 33-34